

ENERGIFATTIGDOM I SVERIGE

HUSHÅLLENS UPPLEVDA FÖRMÅGA ATT VARA FLEXIBLA MED SIN ENERGIANVÄNDNING

JENNY VON PLATTEN
DOKTORAND VID LUNDS UNIVERSITET/RISE
JENNY.VON.PLATTEN@RI.SE
0735 73 45 36

Energifattigdom

- Inom EU:
 - Främst uppvärmning
 - Negativa effekter på ekonomi och/eller komfort och hälsa
 - Ingen officiell definition, men b.l.a.:
 - 10% av disponibel inkomst till uppvärmning
 - Låg inkomst, låg energiprestanda, höga energipriser
 - Ökad hänsyn till varierande energibehov inom forskningen
- Sverige:
 - Har tidigare inte skiljt energifattigdom från annan fattigdom
 - Goda förutsättningar: ekonomiskt stöd till behövande hushåll, relativt välisolerade bostäder, skydd mot avstängd energitillförsel

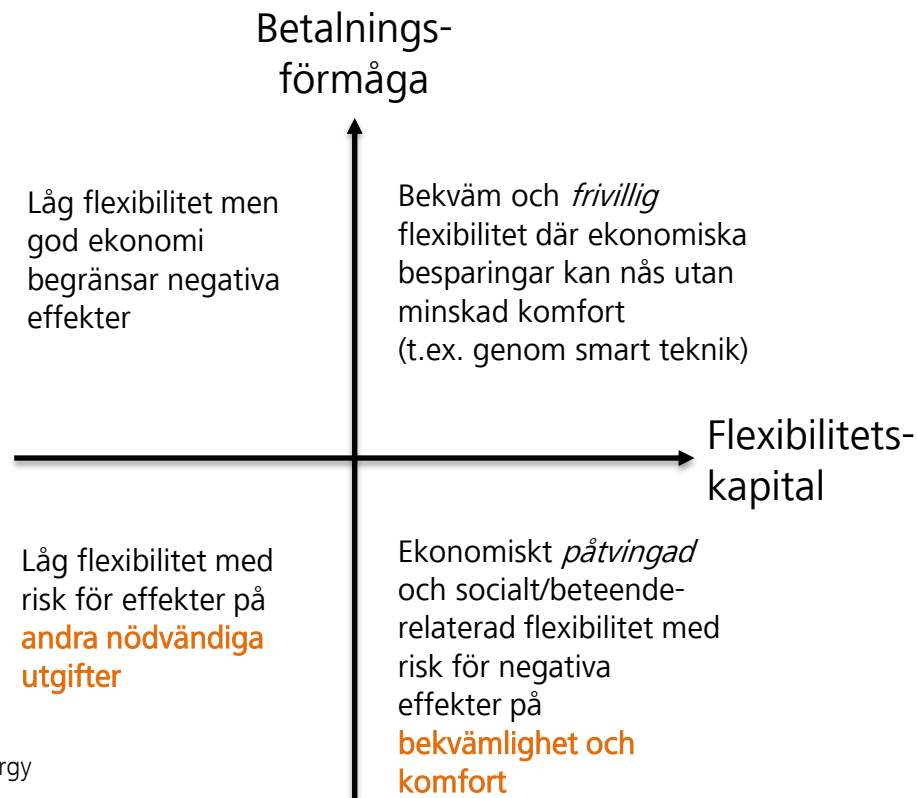
Förutsättningarna förändras

- Förutsättningar förändras: energiomställning, geopolitik → pristoppar av olika karaktär
 - Pristoppar drabbar vissa hushåll hårdare än andra
- Ofta relevant att prata om energifattigdom i termer av sårbarheter snarare än definitioner – inte ett konstant tillstånd
- En aspekt som kan dämpa ekonomiska effekter av pristoppar är flexibilitet
 - En viktig pusselbit i energiomställningen
 - Påverkar hushållens förmåga att *parera pristoppar* (i nuet), och att anpassa sin energianvändning till framtida prismodeller för ökad *efterfrågeflexibilitet* (längre fram)

Olika sårbarheter för energifattigdom

- Powells & Fell (2019) erbjuder ett ramverk för att förstå hushålls relativa sårbarheter/resiliens för energifattigdom i två riktningar: ekonomi och flexibilitet
- Lämpligt ramverk för att förstå sårbarhet för energifattigdom i en svensk kontext kopplat till pristoppar och efterfrågefleksibilitet
- Syfte: att undersöka hur hushållsgrupper i Sverige placeras i ramverket

G. Powells and M. J. Fell, "Flexibility capital and flexibility justice in smart energy systems," *Energy Research & Social Science*, vol. 54, pp. 56-59, 2019/08/01/ 2019, doi: <https://doi.org/10.1016/j.erss.2019.03.015>.

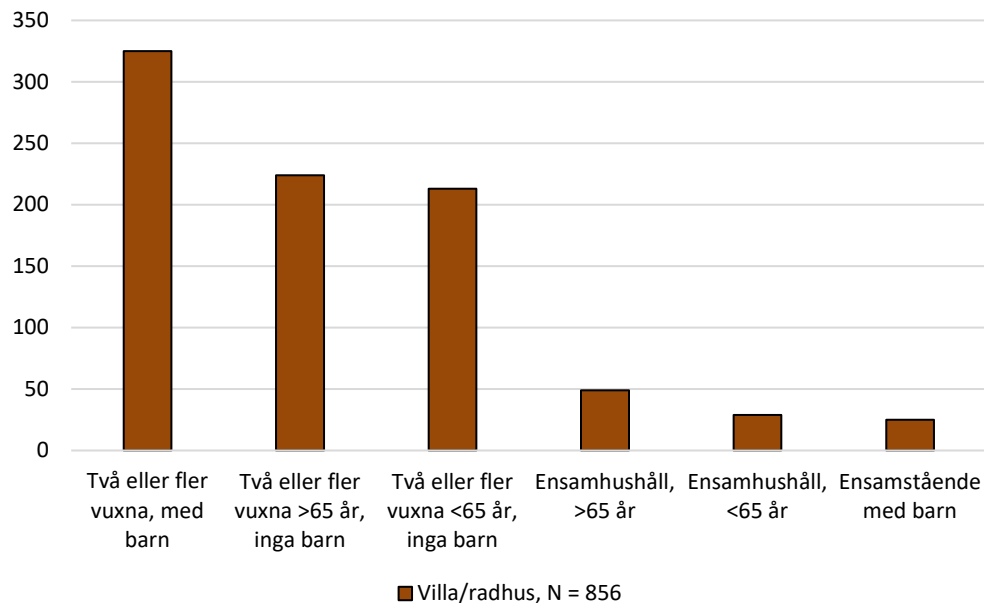
Frågor i SOM-undersökningen

R1: -	R2: -	R3: 36	R4: -	R5: -	R6: -	R7: -	*f174 Upplever du att uppvärmningskostnaderna av ditt hem är en stor belastning på din ekonomi under vintermånaderna? <table border="0"> <tr> <td>Ingen belastning</td> <td>Ganska liten belastning</td> <td>Ganska stor belastning</td> <td>Stor belastning</td> <td>Har inte reflekterat över kostnaden</td> </tr> <tr> <td>☐ 1</td> <td>☐ 2</td> <td>☐ 3</td> <td>☐ 4</td> <td>☐ 5</td> </tr> </table>	Ingen belastning	Ganska liten belastning	Ganska stor belastning	Stor belastning	Har inte reflekterat över kostnaden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5														
Ingen belastning	Ganska liten belastning	Ganska stor belastning	Stor belastning	Har inte reflekterat över kostnaden																											
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5																											
R1: -	R2: -	R3: 37	R4: -	R5: -	R6: -	R7: -	*f175 Sparar du medvetet in på uppvärmning av ditt hem under vintermånaderna för att minska uppvärmningskostnaderna? <table border="0"> <tr> <td>Aldrig</td> <td>Sällan</td> <td>Ibland</td> <td>Ofta</td> <td>Alltid</td> <td>Har inte reflekterat över kostnaden</td> </tr> <tr> <td>☐ 1</td> <td>☐ 2</td> <td>☐ 3</td> <td>☐ 4</td> <td>☐ 5</td> <td>☐ 6</td> </tr> </table>	Aldrig	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid	Har inte reflekterat över kostnaden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6												
Aldrig	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid	Har inte reflekterat över kostnaden																										
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6																										
R1: -	R2: -	R3: 39	R4: -	R5: -	R6: -	R7: -	*f177 Framöver väntas elpriserna variera mer över dygnet än vad de gör idag. Vad anser du om följande påståenden om att förskjuta energikrävande aktiviteter (såsom tvätt, disk, uppvärmning eller laddning av elbil) till tidpunkter när elpriserna är lägre? <table border="0"> <tr> <th></th> <th>Stämmer inte alls</th> <th>Stämmer inte särskilt bra</th> <th>Stämmer ganska bra</th> <th>Stämmer helt</th> <th>Vet ej</th> </tr> <tr> <td>a Jag har möjlighet att förskjuta energikrävande aktiviteter</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>b Jag förskjuter gärna energikrävande aktiviteter för att minska min miljöpåverkan</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>c Jag kan utan problem betala extra för att slippa förskjuta energikrävande aktiviteter</td> <td>☐ 1</td> <td>☐ 2</td> <td>☐ 3</td> <td>☐ 4</td> <td>☐ 5</td> </tr> </table>		Stämmer inte alls	Stämmer inte särskilt bra	Stämmer ganska bra	Stämmer helt	Vet ej	a Jag har möjlighet att förskjuta energikrävande aktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	b Jag förskjuter gärna energikrävande aktiviteter för att minska min miljöpåverkan	☐	☐	☐	☐	☐	c Jag kan utan problem betala extra för att slippa förskjuta energikrävande aktiviteter	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
	Stämmer inte alls	Stämmer inte särskilt bra	Stämmer ganska bra	Stämmer helt	Vet ej																										
a Jag har möjlighet att förskjuta energikrävande aktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐																										
b Jag förskjuter gärna energikrävande aktiviteter för att minska min miljöpåverkan	☐	☐	☐	☐	☐																										
c Jag kan utan problem betala extra för att slippa förskjuta energikrävande aktiviteter	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5																										

Hushållsgrupper

- Hushållsgrupper skapade från SOM-data
- Differentierade för att fånga upp faktorer som påverkar flexibilitet och betalningsförmåga
- Fokus på villa/radhus då varmhyra dominerar i lägenheter

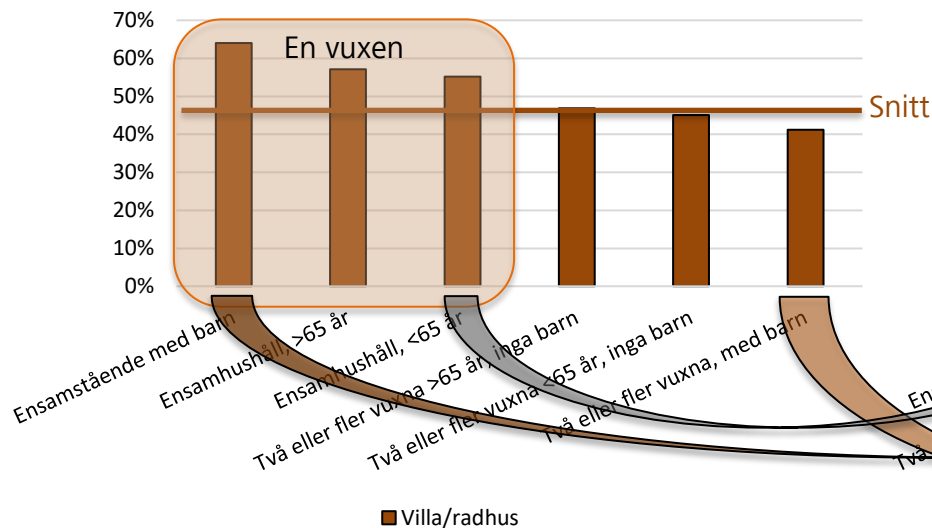
Antal svarande i olika hushållsgrupper

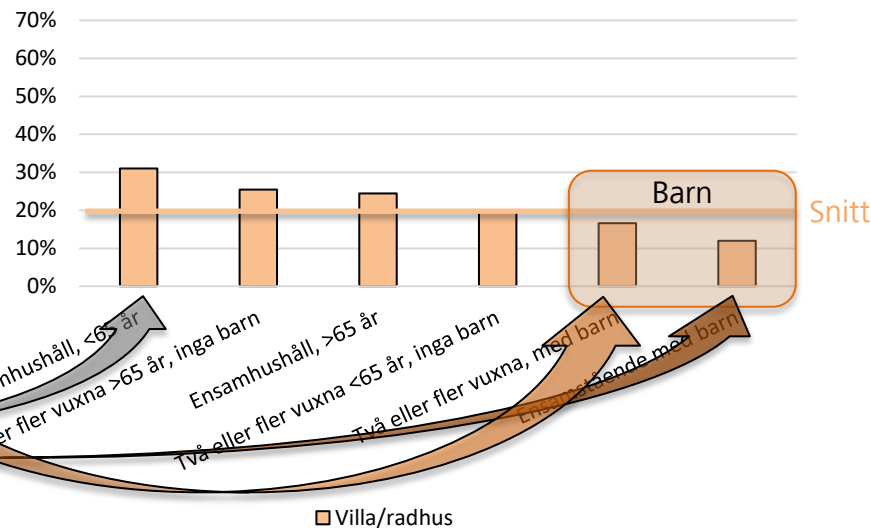
"Upplever du att uppvärmningskostnaderna av ditt hem är en stor belastning på din ekonomi under vintermånaderna?"
"Sparar du medvetet in på uppvärmning av ditt hem under vintermånaderna för att minska uppvärmningskostnaderna?"

Övergripande resultat

Andel som upplever uppvärmningskostnaden vara en ganska stor/stor belastning

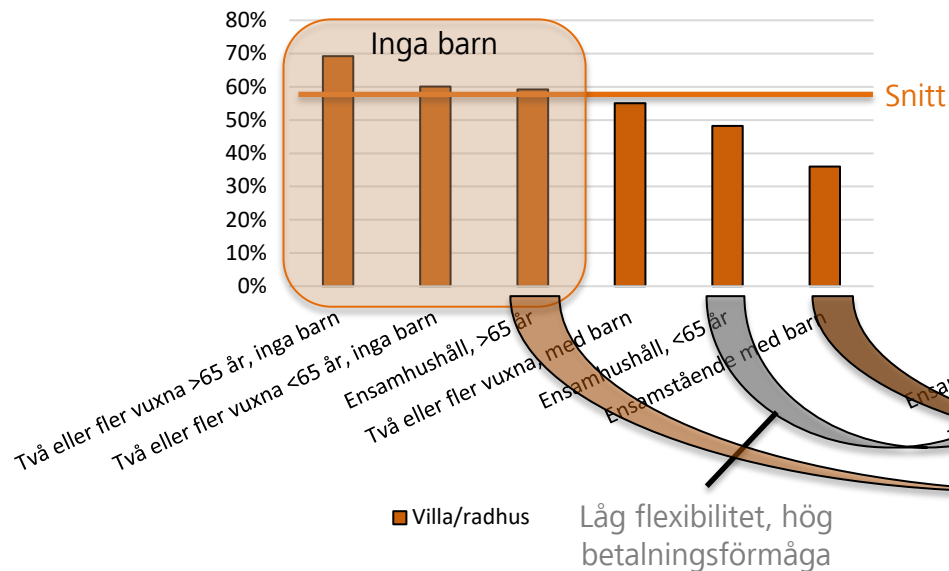
Andel som ofta/alltid sparar in på uppvärmning för att minska kostnaderna

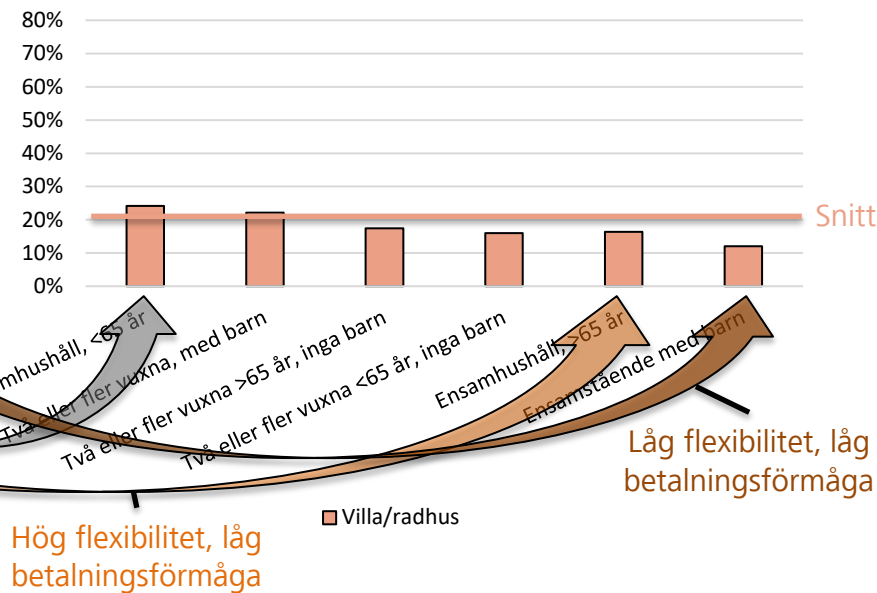
- "Jag har möjlighet att förskjuta energikrävande aktiviteter"
- "Jag kan utan problem betala extra för att slippa förskjuta energikrävande aktiviteter"

Övergripande resultat

Andel som anser sig kunna vara flexibla med sin energianvändning

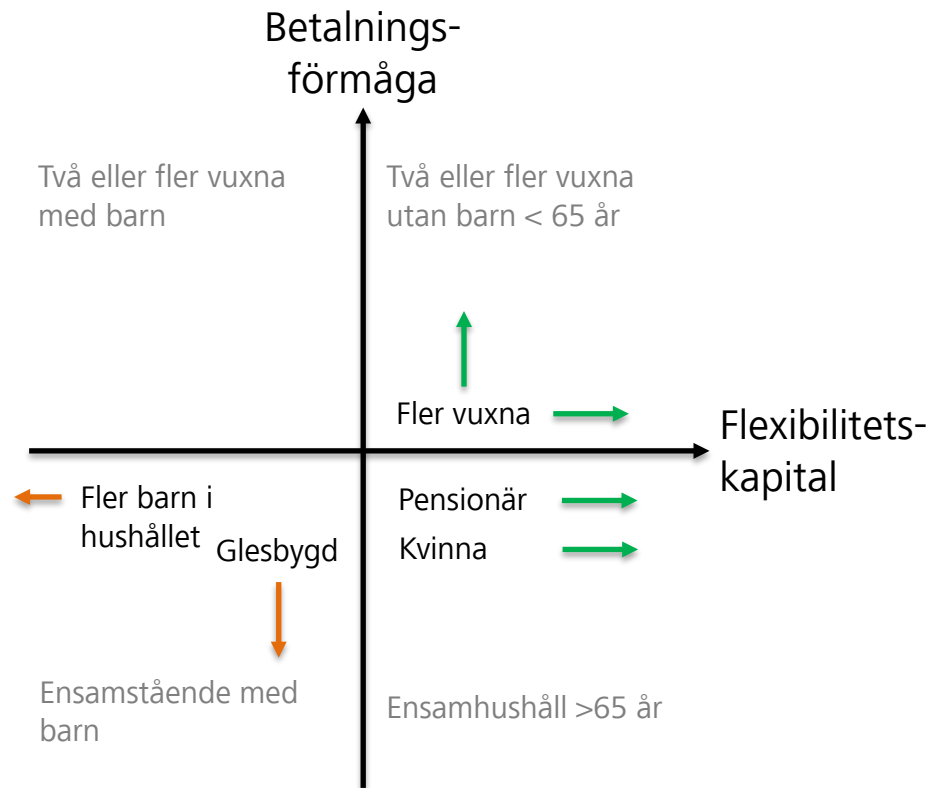

Andel som anser sig kunna betala för att slippa vara flexibla med sin energianvändning

Analys: Hushållens sårbarheter för energifattigdom

- Flera av de observerade trenderna kan bekräftas statistiskt
- Hushållsgrupper kan placeras in i ramverket – men klassificeringen är relativ och generaliserad
- Ramverket ger oss en mer nyanserad förståelse för hushållens sårbarheter för energifattigdom – samt indikationer om möjliga lösningar

Ökad förståelse är första steget mot minskade problem

- Är energifattigdom ett nödvändigt begrepp att introducera i Sverige?
- Det viktigaste är att förstå sårbarheter
 - Möjliggör mer träffsäkra och effektiva stöd vid pristoppar, men även mer proaktiva åtgärder
- Om en del av omställningen möjliggörs genom ökad efterfrågefleksibilitet – vilka blir vinnarna och vilka blir förlorarna?
 - "Bara småpengar", eller risk för att ökad ojämlikhet byggs in?
- Skapa utrymme för *fler narrativ* kring omställningen – omställning och jämlikhet kan, och bör, gå hand i hand.

Sammanfattning

- Början på ett samtal kring vad energifattigdom innebär i en *svensk kontext*.
- Resultaten och ramverket ger en mer *nyanserad förståelse* för olika typer av sårbarhet för energifattigdom vid pristoppar, samt för framtida implikationer av styrning mot ökad efterfrågefleksibilitet.
- Huvudresultat:
 - Ensamstående med barn har högre sårbarhet för ekonomiska effekter av energifattigdom.
 - Ensamhushåll >65 år är mer benägna att parera höga elkostnader genom att vara flexibla med sin elanvändning, t.ex. genom att begränsa uppvärmningen.
- Krävs ökat utrymme för sociala konsekvenser och jämlikhetsaspekter i diskursen kring energi i allmänhet och energiomställningen i synnerhet – energifattigheds-begreppet kan skapa det utrymmet.

Ta gärna kontakt:

jenny.von.platten@ri.se

0735 73 45 36